
Pysyvien tunnisteiden kansallinen tiekartta julkaistu

Pysyvien tunnisteiden (persistent identifier, PID) tiekartan ensimmäinen versio julkaistiin huhtikuussa. Pysyvien tunnisteiden kansallinen tiekartta (<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023042138021>) kuvaa pysyvien tunnisteiden kenttää ja toimijoita Suomessa. Tiekartan on laatinut Suomen PID-verkosto (PID Forum Finland). Tiekartta käy läpi pysyviin tunnisteisiin liittyviä peruskäsitteitä (mm. pysyvyys, ainutkertaisuus), tutkimukseen liittyviä pysyviä tunnisteita sekä toimenpiteitä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoite määriteltiin tiekartatyon alkuvaiheessa vuonna 2021: ”Jäljitettävä ja yksilöity tieto (objekteista) löytyy ja on luotettavasti linkitettävissä nyt ja tulevaisuudessa.” Tiekartan ensimmäinen versio on keskittynyt tutkimusta koskeviin tunnisteisiin, mutta ehdotetut toimenpiteet soveltuvat myös laajempaan datanhallinnan kenttään. Avoimen PID-verkoston toimintaan voi tutustua Eduuni-wikisivulla (<https://wiki.eduuni.fi/x/mAVCAQ>). (PID-verkosto)

Internet Archiven digilainaus taas oikeuden tarkastelussa

Liittovaltion oikeus New Yorkissa katsoi maaliskuussa Internet Archive -verkkokirjaston rikkoneen Yhdysvaltain tekijänoikeuslakia, kun se digitoi neljän suuren kirjakustantajan kirjoja, ja lainasi niitä verkossa. Kyseessä on vasta ensimmäisen oikeusasteen ratkaisu, eikä kyseessä ole ensimmäinen kerta, kun Internet Archiven toteuttamasta kontrolloidusta digitaalisesta lainaamisesta (controlled digital lending, CDL) kiistellään oikeussalissa. Keskustelua Internet Archivesta CDL:sta on käyty myös Suomessa ja suomalaiskirjastoissa. Yhtäältä CDL:ään katsotaan liittyvän luvaton kappaleenvalmistamista, toisaalta sen toiminnan nähdään perustuvan kirjaston lainausoikeuteen. Suomen tai EU:n lainsäädännössä tai oikeuskäytännössä ei ole CDL:ää vastaavaa mekanismia. Kirjastojen kansainvälinen kattojärjestö IFLA on aiemmin ottanut kannan, että CDL:ää tuetaan, ja EU-alueellakin pitäisi sen mukaan tutkia vastaavia mahdollisuuksia (ks. IFLAn kannanotto, 2021: <https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-controlled-digital-lending/>).

Raakaversio linkitetyn datan tietomallista valmistui

Viime vuonna käynnistynyt Linkitetty kirjastodata -projekti (LKD) julkaisi helmikuussa ensimmäisen tuotoksensa, 0.1.0-version linkitetyn datan tietomallista. Suomalaisen bibliografisen kuvailun tarpeisiin suunnitellun tietomallin on määrä valmistua vuoden 2024 loppuun mennessä. Tietomalli toimii kuvailutyön tukena, mahdollistaa tehtyjen kuvailujen tehokkaan uudelleenikäytön ja helpottaa uudistuneen RDA-kuvailusäännön soveltamista. Nyt valmistuneen raakaversio tietomalli ole vielä valmis koekäyttöön. Projektin tavoitteena on kuitenkin kehittää mallia eteenpäin vaiheittain ja julkaista useampi versio tämän vuoden aikana. Linkitetty data tarjoaa uusia mahdollisuuksia sekä kirjastodatan rikastamiseen että sen helpompaan hyödyntämiseen myös kirjastosektorin ulkopuolella. Lisätietoa LKD-projektista löytyy wikisivulta (<https://www.kiwi.fi/x/CYL6E>). (Matias Frosterus, LKD-projekti)